

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

19.01.2024

Спеціалізована вчена рада Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород прийняла рішення про присудження Булезі Богдані Ярославівні ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх, схильних до вживання наркотиків, в США» 19 січня 2024 року.

Булеза Богдана Ярославівна, 1983 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2006 році Ужгородський національний університет, медичний факультет за спеціальністю «лікувальна справа». З 2010 року і по сьогоднішній день працює лікарем-імунологом в Закарпатській обласній клінічній лікарні ім. А.Новака. За сумісництвом працює викладачем на медичному факультеті УжНУ.

Дисертацію виконано у ДВНЗ «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород, де здобувачка навчалася в аспірантурі (заочна форма), яку закінчила в 2021 році.

За результатами перевірки та аналізу дисертації за допомогою програми Unicheck, ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації виявлено не було.

Науковий керівник: Козубовська Ірина Василівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Результати дослідження висвітлено в 41 друкованій праці, серед яких: розділи у 2 монографіях, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 9 статей у вітчизняних та зарубіжних наукових періодичних виданнях, 24 – у збірниках наукових конференцій та інших виданнях, 1 методичні рекомендації.

1. Булеза Б.Я. Готовність соціальних працівників до медико-соціальної роботи з дітьми – жертвами насильства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2017. Вип. 1 (40). С. 42–44.
2. Булеза Б.Я. Політика превентивної роботи з неповнолітніми, схильними до вживання наркотиків, в США. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2021. Вип. 2 (49). С. 29–32.
3. Козубовська І.В., Булеза Б.Я., Палкуш В.П. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх групи ризику США в процесі соціальної інклюзії. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*. 2023. № 7 (13). С. 556–571.

Кількість, обсяг і зміст праць відповідає вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

РОЗЛУЦЬКА Галина Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет», голова спеціалізованої вченої ради.

Зауваження Розлуцької Г.М.:

В дисертації наголошується, що в профілактичній роботі з неповнолітніми, схильними до девіантної поведінки беруть участь різні суспільні інститути (навчальні заклади, соціальні служби, поліція, громадські організації, церква, волонтери), проте доцільно було більш детально розкрити особливості їх взаємодії.

ПОПАДИЧ Олена Олександрівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет», рецензент.

Зауваження Попадич О.О.:

1. На нашу думку, в дисертації варто було більше уваги звернути на можливості правового виховання у профілактичній роботі з неповнолітніми.

2. У тексті дисертації в окремих випадках авторка аналізує положення, висловлені американськими вченими, але без відповідних посилань на джерела (наприклад, с.42, 57, 152).

3. Дисертанткою представлена довідка про впровадження результатів дослідження в Ужгородському національному університеті. Вважаємо, що проблема, яка розглядається в дисертації, дуже актуальна і доцільним було б ширше впровадження результатів дослідження.

БАРТОШ Олена Павлівна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри соціології та соціальної роботи факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет», рецензент.

Зауваження Бартош О.П. :

1. В тексті дисертації зустрічається дуже багато прізвищ американських учених. Бажано б було подавати їх не тільки українською мовою, але й мовою оригіналу.

2. Позитивно, що в дисертації йде мова про вуличну соціальну роботу з девіантними неповнолітніми в США, яка в Україні поки що не набула широкого розповсюдження. Проте ця інформація представлена дуже лаконічно, доцільно було більш повно охарактеризувати особливості вуличної роботи з неповнолітніми і можливості її використання в Україні.

3. В дисертації є деякі неточності перекладу, окремі помилки стилістичного і орфографічного характеру.

БОНДАР Тамара Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Зауваження Бондар Т.І.:

1. У дисертації (розділ III) окреслено основні технології, форми і методи підготовки фахівців до роботи з девіантними неповнолітніми. Варто було навести приклади використання конкретних технологій у процесі професійної підготовки фахівців.

2. Доцільно було б більш детально проаналізувати можливості використання американського досвіду у питанні «пробаційного нагляду», оскільки в Україні зростає інтерес до цього питання впродовж останніх років.

3. Оптимізації потребують загальні висновки дослідження. Робота виграла б, якби основні положення були сформульовані більш чітко і лаконічно.

4. З огляду на особливість історико-педагогічного дослідження джерельна база містить багато публікацій, які охоплюють період від 90-х років ХХ століття до 2015 року. Позитивно оцінюючи широку джерельну базу, вважаємо, що наукове зацікавлення викликають також новітні джерела, оскільки саме сучасні публікації дають уявлення про нові підходи до подолання окреслених викликів

ПОЛІЩУК Віра Аркадіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, офіційний опонент.

Зауваження Поліщук В.А.:

1. Поділяючи думку дослідниці щодо важливості соціально-педагогічної роботи з родиною як вагової складової профілактики девіантної поведінки неповнолітніх, схильних до вживання наркотиків, у США вважаємо за доцільне зауважити, що означена робота є все таки тільки однією із складових цілісної системи профілактики девіантної поведінки неповнолітніх в США. Тому вважаємо, що в дисертації дослідниця занадто багато уваги приділила аналізу особливостей соціально-педагогічної роботи з родиною неповнолітніх (це другий розділ (стор. 129-203 дисертації)).

2. Позитивно оцінюючи напрацьований дослідницею матеріал, що розриває досвід професійної підготовки фахівців соціально-педагогічної

сфери до роботи з попередження і профілактики девіантної поведінки неповнолітніх в сучасній вищій школі США, а саме аналізу технологій, форм і методів навчання, вважаємо, що аналіз досвіду професійної підготовки фахівців соціально-педагогічної сфери носив би більш довершений характер, якби дослідниця представила у додатках плани (програми) професійної підготовки фахівців до роботи з неповнолітніми, схильними до девіантної поведінки (принаймні, на прикладі одного-двох закладів вищої освіти), а в тексті роботи подала їх короткий аналіз.

3. Вважаємо, що додатки носили б більш довершений характер і практичне спрямування, якби в них дослідниця подала інформацію про досвід розробки і впровадження технік формування особистих переконань і негативного ставлення підлітків до вживання психоактивних речовин та навчання їх соціальним навичкам стійкості і здатності відмови від наркотиків.

4. Нам видається дещо некоректним вживання термінів «девіантні діти» та «підлітки наркомани», що має місце в тексті дисертації. Вважаємо, що при означенні як дорослої людини, так і підлітка і дитини, які мають захворювання, інвалідність чи залежність доцільно акцентувати увагу насамперед на людині/підлітку чи дитині, а не на їх захворюванні, інвалідності чи залежності. Тому стосовно терміну «девіантні підлітки» нам видається більш коректним вживання термінів «підлітки з проявами девіантної поведінки» або «підлітки, схильні до девіантної поведінки»; а стосовно терміну «підлітки наркомани» – «підлітки, залежні від наркотиків», «наркозалежні підлітки» або «підлітки, які проявляють схильність до вживання наркотиків» або «підлітки, які зловживають наркотиками».

Результати голосування:

«За»	-	5 членів ради
«Проти»	-	0 членів ради
«Утримався»	-	0 членів ради

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада (Наказ № 65/01-04 від 16 листопада 2023 року) присуджує Булезі Богдані Ярославівні ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Голова спеціалізованої
вченої ради

Галина РОЗЛУЦЬКА

Рецензент

Олена ПОПАДИЧ

Рецензент

Олена БАРТОШ

Офіційний опонент

Тамара БОНДАР

Офіційний опонент

Віра ПОЛЩУК